

Kommunala pensionärsrådet (KPR)

Datum	2023-02-16
Tid	Kl. 09.00 – 11.45
Plats	Kommunhuset, kommunstyrelsensalen
Justering av protokoll	Justerare är ordförande Niklas Säwén och Inge Widén.

Närvarande

Eila Nilsson	Finska föreningen
Kjell Olofsson (<i>vice ordf.</i>)	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Aagoth Lögdahl	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Inge Widén	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Britt-Marie Karström	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Lars-Erik Nyberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Ann Norberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Berit Andersson	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Eva Wikman	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Claes Stockhaus	SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Mona Kramer	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Gudrun Engström	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Margret Bergström	SPF, Sveriges pensionärsförbund

Niklas Säwén (<i>ordf.</i>)	(S) kommunstyrelsen
Klara Hedin	(V) kommunstyrelsen
Kevin Sahlin	(SD) kommunstyrelsen
Åsa Ulander	(S) kommunstyrelsen
Signe Weiss	(M) kommunstyrelsen
Ronja Strid	(KD) kommunstyrelsen

Caroline Grafström	kommunsekreterare
--------------------	-------------------

Inbjudna

Daniel Jonsson	bygg- och projektledare, stadsbyggnadskontoret
Lars-Ove Johansson	tf. förvaltningsdirektör, vård- och omsorgsförvaltningen
Anita Bdioui	verksamhetschef, vård- och omsorgsförvaltningen
Eva Nordberg	avdelningschef, Sundsvall Mat och måltider
Kajsa Stenlund	sektionschef, Sundsvall Mat och måltider
Gurli Edlund	medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), vård- och omsorgsförvaltningen
Maria Bäckman	MAS, vård- och omsorgsförvaltningen

Katarina Funseth medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR), vård- och omsorgsförvaltningen

1 Mötets öppnande

Ordförande Niklas Säwén öppnar mötet och hälsar alla välkomna.

2 Val av justerare

Att jämte ordföranden justera protokollet väljs Inge Widén.

3 Dagordning

Dagordningen godkänns justeringen att tre övriga frågor läggs till angående gratis badtider, kommunens ekonomi och delade turer och bemanning inom äldreomsorgen.

4 Föregående protokoll

Läggs med godkännande till handlingarna.

5 Kommunala pensionärsrådet – ny mandatperiod

Punkten inleds med att nya och gamla ledamöter och ersättare får tillfälle att presentera sig.

Ordförande Niklas Säwén (S) informerar om rådets arbetsordning och om pensionärsrådets syfte och organisatoriska ställning som remiss- och referensorgan. Han berättar om arbetsformer, bland annat att det är fyra sammanträden per år, att ordföranden och vice ordföranden bereder kommande möten och att protokollen delges kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden. Rådet har även rätt att lämna remissvar på ärenden och motioner som berör äldres situation. Sedan 2019 har det funnits en motionsgrupp bestående av fyra pensionärsrepresentanter som arbetar med just remissvar.

Niklas berättar om rådets verksamhet och aktiviteter under föregående mandatperiod 2018-2022. Under dessa år har pensionärsrepresentanterna besvarat 19 remisser, varav 14 motioner. Man har lämnat synpunkter på kommande översiktsplan, idrottspolitiska strategin, riktlinjer för färdtjänst och kontantfria bad. Under 2019 gjordes studiebesök vid äldreboenden och en reviderad arbetsordning antogs i oktober 2021. En särskild arbetsgrupp har arbetat fram förslag om volontärverksamhet inom äldreomsorgen och rådet har även deltagit i processen med att ta fram ett 10-punktprogram för framtidens äldreomsorg. Rådet har även varit involverat i framtagande av lokalbehovsplan för äldreomsorgen/boendeformer för äldre, digitaliseringsfrågor, friskvård för seniorer (gratis badtider) och mötesplatser för pensionärsorganisationer. Under pandemin har rådet genomfört digitala möten enligt sammanträdesplanen och uppdaterades då om smittoläget och bemanningssituationen inom äldreomsorgen.

Val av motionsgrupp

Rådet är ett referensorgan och har rätt att lämna remissvar på ärenden som berör målgruppen äldre. För att arbetet ska ske smidigt och samordnat utser pensionärsrepresentanterna en särskild motionsgrupp. Pensionärsrepresentanterna föreslår nu att gruppen utökas från fyra till fem personer.

Pensionärsrepresentanterna *utser* följande personer till motionsgruppen: Kjell Olofsson, Aagoth Lögdahl, Inge Widén, Margret Bergström och Mona Kramer. Sammanställande blir Kjell Olofsson. Rutiner vid remittering: kommunsekreterare Caroline Grafström vidarebefordrar remissen till hela rådet och sedan skriver gruppen svar som skickas in till remitterande nämnds myndighetsbrevlåda. Motionsgruppens svar delges rådet för kännedom.

6 Val av vice ordförande

Kjell Olofsson väljs till vice ordförande i pensionärsrådet.

7 Hållplats Stenstan

Bygg och projektledare **Daniel Jonsson** är inbjuden till rådet för att ge en uppdatering om projektet Hållplats Stenstan. Sedan projektstarten 2017 har kommunikations- och dialoginsatser kring projektet varit många. Bl a genom webbenkäter samt dialog med aktörer i området, fastighetsägare, ungdomar, taxi och bussbolag. Daniel berättar att 60-70% av bygget nu är klart.

Bussområdet har minskats vilket bidrar till trygghet och överblickbarhet. Sedan den inledande projektplaneringen har hållplatserna på båda sidor om Sjögatan ändrats något för att bussar ska kunna mötas. Av samma anledning har gamla Navet även smalnats av och i år ska det bl a planteras träd där. Kommunen har upptäckt att bussbron inte har något tätskikt och det måste också åtgärdas under året.

Daniel visar bilder på de nya väderskydden. Det har inkommit synpunkter på att det blåser i dem då de inte är helt omgärdade av glasväggar. Han förklarar att tanken med öppningarna är att man inte ska känna sig trängd och att det blir möjlighet till genomgång i dem. Synskadades riksförbund har haft synpunkter på att hållplatsbokstäverna inte syns bra. Därför ska man nu åtgärda detta så de blir bättre belysta. Markvärme från fasad till fasad har installerats och gamla träd har kapats ner eftersom dessa skulle ge sättningar i markbetongplattorna. Det har planterats nya träd på ett sätt som inte kommer påverka plattorna. Utökning av belysning har prioriterats för att öka tryggheten och området har även kameraövervakning som polisen ansvarar för.

Hållplats Stenstan delinvigdes vid lucia 2022 och en mer formell invigning av hela området kommer ske i sommar.

Fråga ställs om kostnad för markvärme i relation till de dyra elpriserna. Daniel svarar att marken värms med fjärrvärme och att dessa priser inte har stigit så kraftigt. Däremot är det

svårt att få till rätt nivå på värmen och man har provat sig fram under vintern. Nu verkar det som att värmen ligger på en bra nivå.

Fråga ställs om varför det inte är värmeslingor även vid hållplatserna på Sjögatan. *Daniel svarar* att man har valt att ha det i ett samlat område. För Sjögatan gäller samma som för alla andra gator runt i Stenstan med plogning och sandning.

Fråga ställs om tillgänglighet kopplat till ståbänkar vid busskureorna. *Daniel svarar* att det bara finns en sådan ståbänk vid Systembolaget och placering just där beror man att man vill undvika att människor "hänger" där vilket det är risk för när det finns sittbänkar.

Fråga ställs om varför den initiala planen om samtida bussavgångar blev ändrad. *Daniel svarar* att stadsbyggnadskontoret också blev överraskade över ändringen. Bussarna kommer nu liksom tidigare stå stilla och vänta på avgång istället för att åka nästan direkt.

8 Vård- och omsorgsförvaltningen informerar:

Tillförordnad förvaltningschef **Lars-Ove Johansson** presenterar sig för rådet.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska **Maria Bäckman** ger en bakgrund till programmet "God och nära vård" som startade 2021. Befolkningen lever längre och andelen med kroniska sjukdomar ökar. Nära vård är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg som utgår från individuella förutsättningar och behov, bygger på relationer, är hälsofrämjande, förebyggande och proaktiv. Det ska bidra till jämlik hälsa, trygghet och självständighet för kommunens invånare och grundas i gemensamt ansvarstagande och tillit.

Maria ger en uppdatering om vad som är på gång kopplat till Nära vård. Det sker ett samarbete med regionens geriatrik för att undvika att patienter hamnar inom slutenvård på sjukhuset. På sikt hoppas man få till ett mobilt team som kan åka hem till vårdtagare för enklare insatser i hemmet. Planen är att starta upp hemtagningsteam i år. Man arbetar även med digitalisering i olika former bland annat användning av fallsensorer som larmar boendepersonal vid avvikande rörelsemönster. Maria berättar om läkemedelsautomater som är ett hjälpmedel i hemmet för att få dosdispenserade läkemedel i rätt tid. Automaterna "meddelar" och ger påminnelser att det är dags att ta sin medicin och om man inte tar denna går ett larm till omvårdnadspersonal. Syftet är att skapa trygghet kring hanteringen av mediciner. All användning av digitala hjälpmedel bygger på frivillighet.

Verksamhetschef **Anita Bdioui** informerar om hur förvaltningen arbetar för att rekrytera fler undersköterskor till äldreomsorgen. Hon berättar att det är en utmaning som kommunen delar med andra regioner och kommuner. Frågan är viktig och finns med varje vecka under ledningsgruppsmötena. Det finns även ett politiskt uppdrag att se över och renodla undersköterskeuppdraget. Utbildad personal ska arbeta med det som man har kompetens för. Man bör därför anställa servicepersonal utan krav på utbildning för bl a tvätt, mat, aktiviteter och andra stöduppgifter. Medicinering, omvårdnad och att vara kontaktman kräver undersköterskeutbildning. En arbetsgrupp undersöker hur många undersköterskor som är anställda, hur behovet ser ut nu och identifierar om det finns personal som inte har den utbildning som krävs.

Det finns nationella krav på att öka utbildningsnivån inom vård och omsorg och det har tillskapats fler utbildningsplatser för undersköterskor. Att få arbeta med det man har utbildat sig till skapar attraktivitet för tjänsterna. Det är viktigt att visa upp vad man gör inom vården och att marknadsföra sig och vara synlig på t ex branschmässor. Förvaltningen har också skapat metodutvecklare på boendena som ska arbeta med kvalitetsfrågor. De arbetar bland annat med olika aktiviteter som leder till att de boende bibehåller sin hälsa längre. Dessa personer skulle även kunna åka ut till skolor och prata om vårddyrket inför gymnasievalet. Den som utbildar sig till undersköterska är nästan alltid garanterad ett jobb efter avslutad utbildning.

Arbete inom hemtjänst har förändrats genom åren och numera är det en allt större del av arbetsuppgifterna som rör sjukvård i någon form. Därför finns det behov av annan kompetens och en förändring av synen på yrket. Kommunen behöver bli bättre på att berätta om att arbetet inom hemtjänsten innefattar kvalificerad vård.

Fråga ställs om kraven på vikarier är lika höga gällande utbildning. *Anita svarar* att man har tagit fram kravspecifikationer för vikarier. Rekrytering ska hanteras av en bemanningsenhet som följer fastlagda rutiner.

Fråga ställs om vilka arbetsuppgifter som prioriteras när det blir personalbrist. *Anita svarar* att så kallade livsuppehållande insatser prioriteras d v s medicinering, omvårdnad och mat.

Anita fortsätter att berätta om så kallad språkverifiering. Verksamheten har behov av arbetskraft som uppfyller vissa krav. Enligt lag ska personalen kunna läsa och skriva på svenska. Det gäller inte bara vardagsspråk utan även användning av yrkesterminologi. Förvaltningen har testat en metod/verktyg för att testa språkkunskaper. Att låta sig testas måste dock ske på frivillig basis och man kan inte tvinga någon. Resultaten av metoden blev inte bra då få anmälde sig och testerna var väldigt svåra både innehållsmässigt och tekniskt. Därför har förvaltningen beslutat att inte fortsätta nyttja testet utan undersöker andra metoder. Bland annat har Timrå varit framgångsrika i det här arbetet och där har man anställt en person som arbetar med språkfrågor. Kommunen har språkbud ute på arbetsplatser och rollbeskrivningen ska nu ses över bl a för att kraven och ansvaret på de enskilda personerna är för högt ställda.

Fråga ställs om språkutbildningar. *Anita svarar* att Komvux startade en utbildning för utlandsfödda undersköterskor som var 4 år som innehöll mer språk och praktik. Det var tyvärr få som gick den.

Fråga ställs om det även finns språkkrav på sommarvikarier. *Anita svarar* att det finns krav på en högre SFI-nivå.

Fråga ställs om varför man inte kan kräva att personal går språkutbildning. *Anita svarar* att man arbetsrättsligt inte kan tvinga de som redan är anställda att gå sådan utbildning. Lagstiftningen ger alltså inte den möjligheten men däremot kan man ställa krav vid nyanställningar.

Anita ger rådet en uppdatering om internet och utbud av TV-kanaler på kommunens boenden. Utbudet av kanaler har utökats och det är nu ett grundutbud som ska finnas på alla kommunala boenden. Hon berättar att det pågår arbete med installation av wifi. I de fall där kommunen inte äger fastigheten har förvaltningen dialog med de externa fastighetsägarna för att få liknande tekniska installationer som i de kommunalägda husen.

9 Kost inom äldreomsorg och hemtjänst

Medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) **Gurli Edlund** och **Maria Bäckman** samt **Katarina Funseth** medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) har ett övergripande ansvar för att de som vårdas inom vård- och omsorgsförvaltningen får en säker vård av god kvalitet. De ska bevaka patientsäkerheten i hela kommunen och en rad lagar reglerar detta arbete, bl a författningen, hälso- och sjukvårdslagen, patientsäkerhetslagen och patientlagen. MAS arbetar även med nutrition, mat och näring för äldre personer. Många äldre är friska och har goda matvanor, men med stigande ålder ökar andelen med sjukdom eller funktionsnedsättning. Ett bra näringstillstånd är nödvändigt för god livskvalitet, för att förebygga sjukdom och för att medicinsk behandling ska ha bästa möjliga effekt. Ibland behöver kosten kompletteras med särskilda insatser.

Alla har rätt att få bedömning om sina kostbehov. Därför tar verksamheten på särskilda boenden ett helhetsgrepp om detta. Det är olika saker som kan påverka behoven: läkemedel som ger muntorrhet, problem att svälja maten, olika nivåer av fysisk aktivitet som påverkar hunger och törst. Det finns flertal åtgärder för att förhindra undernäring: munhälsobedömning, läkemedelsgenomgång, aktivitetsbedömning och anpassning av kost. Läkemedelsgenomgång görs inom särskilt boende men man har även rätt till en sådan i ordinärt boende. Vid genomgången kartläggs behov och handlingsplaner utarbetas som sedan följs upp. Alla äldre har även rätt till en bedömning av dietist oavsett boendeform och det är primärvårdens ansvar.

Avdelningschef **Eva Nordberg** och sektionschef **Kajsa Stenlund** från Sundsvall Mat & måltider berättar kort om kommunens måltidsorganisation. Ca 300 personer arbetar inom verksamheten och uppdraget att skapa goda, hälsosamma måltider både för skola och äldreomsorg. Verksamheten har 8 kök inom äldreomsorgen och driver även 4 pensionärsrestauranger. Varje kök har en köksansvarig och man planerar sina egna menyer utifrån lokala och nationella riktlinjer för äldre. Menyerna anpassas efter årstider och olika kostanpassningar erbjuds som energiberikad, konsistensanpassad, allergi samt efter andra specifika behov och önskemål. Det är olika menyer på boendena och liknande menyer erbjuds inom hemtjänsten. De rätter som är populära återkommer oftare i menyerna. På lördagar och söndagar serveras också dessert.

Måltidsambassadörer är personal som ska fungera som en länk mellan avdelningen/enheten och mat och måltider gällande kostrelaterade frågor. De ska se till att det är en trevlig måltidsmiljö och att avdelningen följer de rekommendationer som finns.

Inom verksamheten pågår det ett utvecklingsarbete om äldres måltider som berör 3 områden:

- Måltidskoncept – samverkan mellan professioner med syfte att skapa jämställda måltider

- Menymall för alla äldreboenden - Skapa bättre måltider som är anpassade efter högtider och säsong.
- Kundenkät matlådor - Ta reda på önskemål och åsikter om dessa.

Fråga ställs om vegetarisk kost inom äldreomsorgen. Kajsa svarar att man noga följer forskningen. Att ställa om proteinval från kött till vegetariskt är bättre för hälsan och miljön. Det behöver inte vara så stora mängder men det är även viktigt att få äta maträtter som man känner igen. I kommunens kostpolitiska riktlinjer är äldreomsorgens måltider undantagna från kravet att minska köttmängden och att minst en dag per vecka ska vara helt vegetarisk. Det finns dock en efterfrågan på mer gröna rätter.

Fråga ställs om skillnader mellan boenden gällande andelen vegetarisk kost. Kajsa svarar att de håller på att se över de vegetariska rätterna som erbjuds och menymallen ska motverka skillnaderna mellan boendena.

10 Övriga frågor

Gratis badtider för äldre

Det har inkommit en fråga om det blir en fortsatt satsning på kostnadsfria badtider för äldre. Många har nyttjat erbjudandet och Niklas informerar om att kultur- och fritidsnämnden har beslutat att permanenta satsningen.

Kommunens ekonomi

Ordförande Niklas meddelar att rådet kommer få uppdateringar om den kommunala ekonomin. Delårsrapporterna i juni och oktober kommer skickas ut till KPR. Någon gång per år bör det också vara muntlig information om detta vid sammanträden.

Delade turer och hållbar bemanning

Ordförande Niklas informerar om att arbetet med att avskaffa delade turer håller på att implementeras. Det är sju arbetsplatser som gått in i arbetet med hållbar bemanning och fler är på väg in. En styrgrupp inom vård- och omsorgsförvaltningen och kommunstyrelsen arbetar med Hållbar bemanning. Rådet kommer få en mer djupgående information om detta vid ett kommande sammanträde.

Nästa KPR-sammanträde:

Datum: 25 maj 2023

Tid: 09.00

Plats: Kommunhuset, kommunstyrelsesalen

Justeras:

Niklas Säwén (S)
Ordförande

Inge Widén
Justerare

Caroline Grafström
Sekreterare